

Перелік питань до іспиту з дисципліни «Проблеми тлумачення правових норм»

1. Вчення про тлумачення нормативно-правових актів як наука і навчальна дисципліна.
2. Поняття тлумачення права. Юридична герменевтика.
3. Структура тлумачення права: з'ясування норм права та роз'яснення норм права. Необхідність тлумачення права.
4. Значення тлумачення актів законодавства.
5. Тенденції розвитку законодавства як предмета тлумачення за роки незалежності України.
6. Законодавчий вплив на правотлумачну діяльність.
7. Мета тлумачення.
8. Раціональний та інтуїтивний підходи до тлумачення правових актів.
9. Судова практика як джерело права.
10. Алгоритм тлумачення.
11. Об'єкт і предмет правотлумачної діяльності.
12. Статична і динамічна тенденції в тлумачення норм права.
13. Суб'єкти тлумачення норм права. Соціальне значення діяльності з тлумачення права в державі.
14. Поняття офіційного тлумачення норм права. Суб'єкти офіційного тлумачення норм права. Види офіційного тлумачення: нормативне і казуальне.
15. Ознаки нормативного тлумачення. Різновиди нормативного тлумачення: автентичне і легальне.
16. Особливості офіційного тлумачення, що здійснюється судовими органами.
17. Казуальне тлумачення норм права. Значення казуального тлумачення.
18. Тлумачення термінів і слів.
19. Текстуальне опрацювання положень правових актів і юридичних документів: правові норми, встановлені прямо.
20. Непряме встановлення (впливання) правових норм.
21. Пряме впливання правових норм із актів законодавства.
22. Колізії між правовими нормами, що прямо встановлені в актах законодавства, і правовими нормами, що впливають із них.
23. Текстуальне переопрацювання текстів правових норм і юридичних документів.
24. Акти офіційного тлумачення. Особливості правової природи актів офіційного тлумачення.
25. тлумачення.
26. Поняття неофіційного тлумачення. Різновиди неофіційного тлумачення: побутове, професійне, доктринальне.
27. Вплив неофіційного тлумачення на правотворчу і правозастосовчі діяльність.

28. Особливості процесу тлумачення нормативних і індивідуальних правових актів. Акт тлумачення норм права (інтерпретаційний акт): поняття, сутність.
29. Юридичні ознаки актів тлумачення норм права. Дія інтерпретаційних актів.
30. Структура акту тлумачення норм права: описова, мотивувальна, заключна частина.
31. Види інтерпретаційних актів: акти автентичного тлумачення, акти делегованого тлумачення, акти нормативного тлумачення, акти казуального тлумачення.
32. Поняття і сутність тлумачення норм права за обсягом.
33. Види тлумачення норм права за змістом.
34. Адекватне (буквальне) тлумачення.
35. Поширювальне (розширювальне) тлумачення.
36. Обмежувальне тлумачення норм права. Випадки, коли поширювальне і обмежувальне тлумачення є недопустимим.
37. Спосіб тлумачення норм права: поняття і ознаки.
38. Класифікація способів тлумачення норм права.
39. Оволодіння способами тлумачення норм права та особливості його використання у практичній діяльності юриста.
40. Принципи тлумачення норм права як різновид принципів, що діють у правовій сфері.
41. Принципи тлумачення норм права, що конкретизують загальні принципи права в сфері інтерпретаційної діяльності.
42. Принципи тлумачення норм права, що забезпечують додержання основних вимог до правозастосування.
43. Граматичний (мовний, текстовий) спосіб тлумачення: поняття і сутність.
44. Умови успішного застосування граматичного способу тлумачення норм права.
45. Правила мовного тлумачення.
46. Логічний спосіб тлумачення норм права. Прийоми логічного способу тлумачення норм права: логічне перетворення, виведення норм з норм, аналогія, висновки з понять.
47. Виявлення логічно закріплених правових норм, що впливають із контексту.
48. Врахування контексту і висновки від протилежного як методологічні інструменти вирішення колізій у законодавстві.
49. Використання логічного тлумачення для з'ясування змісту нормативних положень, при формулюванні яких правотворчий орган припустився помилки.
50. Системне тлумачення положень законодавства.
51. Місце правила про перевагу правових норм вищої юридичної сили в системі правил правозастосування.

52. Місце міжнародних договорів України в ієрархії нормативно-правових актів.
53. Надання правовим нормам меншої юридичної сили здатності конкурувати з нормами вищої юридичної сили.
54. Ієрархія правових норм і засада правової визначеності.
55. Загальний характер правила про ієрархію правових норм і індивідуальних правових приписів.
56. Історичні, законодавчі і логічні підстави «lex posterior derogate priori».
57. Проблема зворотної дії закону у часі.
58. Конкуренція між раніше встановленими спеціальними нормами і пізніше встановленими загальними нормами.
59. Випадки використання систематичного способу тлумачення норм права.
60. Історичний (ретроспективний) спосіб тлумачення норм права: поняття і сутність.
61. Конкретно-соціологічне тлумачення норм права.
62. Телеологічний (цільовий) спосіб тлумачення норм права: поняття і сутність.
63. Особливості використання телеологічного способу тлумачення норм права.
64. Врахування світового правового досвіду як один із проявів історичного тлумачення актів законодавства.
65. Врахування соціального контексту при тлумаченні актів законодавства.
66. Зміни в правовій системі, що обумовлюють необхідність в історичному тлумаченні нормативно-правових актів.
67. Сутнісний і формальний підходи до тлумачення правових норм.
68. Використання зовнішніх джерел при тлумаченні актів законодавства.
69. Особливості тлумачення положень Конституції.
70. Пряме застосування принципу верховенства права.
71. Аналогія закону і права як спосіб правозастосування і аналогія як логічний прийом тлумачення положень актів законодавства.
72. Правові норми, які можуть застосовуватись у порядку аналогії закону.